

Cini Zoltán–Szlancsik Enikő

TÉMÁK, FORMÁK, POÉTIKÁK

Topics, Forms, Poetics

Az újvidéki BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén 2008. május 12-én *Témák, formák, poétikák (A Nyugattól máig)* címmel irodalmi tanácskozás zajlott le. A választás nem véletlenül esett erre a témára, ugyanis az idén ünnepeljük a *Nyugat* megjelenésének 100. évfordulóját. A konferencia két ülészakarra tagolódott. A tanszék jelenlegi és nyugalmazott tanárai, valamint hallgatói nyújtottak betekintést kutatói munkájukba.

Üdvözlő, illetve megnyitó beszédet LÁNCZ IRÉN tanszékvezető és FARAGÓ KORNÉLIA egyetemi tanár, a konferencia szervezője mondott.

2007-ben jelent meg *A magyar irodalom történetei* című új (és újszerű) háromkötetes irodalomtörténet Szegedy-Maszák Mihály főszerkesztésében. A bevezető előadás ennek harmadik kötetéről szólt. *A magyar irodalom történetei: III. kötet, XX. (?) század* címmel BÁNYAI JÁNOS tartott előadást. A harmadik kötetbe gyűjtött tanulmányok az 1920-tól napjainkig terjedő időszak irodalmi jelenségeit nagyítják ki, tárgyalják és értelmezik. Nem hagyományos szerkesztettséű és levezetésű (pl. kronológiai vagy írói sorrendet felmutató, szintézisteremtő) irodalomtörténetről van szó; különböző szempontokat érvényesítve hiányosságokat (pl. néhány jelentős író opusa számára kevés vagy semmilyen figyelmet nem szenteltek), de új megközelítés- és értelmezésmódokat (a kötet tanulmányai nem épülnek egymásba, mégis összefüggnek: korszakhatárokat, paradigmatis eseményeket emelnek ki) egyaránt felfedezhetünk benne.

HARKAI VASS ÉVA *Nyugat: hagyomány, kultusz és legenda, avagy levéltetvek a magyar kultúra pálmáján* metaforikus című előadásában kiemelte, hogy a *Nyugat* egyik korszakában sem dominált csak egyetlen irodalmi irányzat és szemlélet, vagyis a folyóirat kapcsán ilyen értelemben gazdagító sokféleségről beszélhetünk. Valószínűleg emiatt nem áll rendelkezésünkre egyetlen tényleges, a műfaj eredeti értelmében vett *Nyugat*-monográfia sem.

GEROLD LÁSZLÓ Schöpflin Aladárnk a *Nyugat*ban megjelent, Molnár Ferencről szóló kritikáival foglalkozott. Előadásának elején leszögezte: „A magyar irodalom teremtette meg Schöpflint.” Ő, mint a XX. század egyik legjelentősebb magyar kritikus, írásaival nagyban hozzájárult a *Nyugat* irodalmi tekin-

télyének növeléséhez. Felismerte, hogy az irodalmi élet – a korábbi évszázad gyakorlatához viszonyítva – immár a nagyvárosban zajlik, érlelődik; párhuzamot vont az urbánus és a vidéki irodalmi karakterek között. Ezt például is alátámasztotta, amikor Vas Gereben falusi és Molnár Ferenc városi alakjainak hitelességét értékelte, megállapítva, hogy a hitelesség-tényező nem okvetlenül a környezetbe helyezettség függvénye.

HORVÁTH FUTÓ HARGITA *Móricz Zsigmond iskolanarratívái* c. előadásában három olyan Móricz-regényt tárgyalt, melyek szüzséjükben iskolaközpontúak. Különösen nagy hangsúlyt fektetett a folyóirat által folytatásokban közölt *Légy jó mindhalálig* ilyen szempontú értelmezésére. Érvényesítette elemzésében Goethe színelméleti írásainak és Gaston Bachelard térelméletének szempontjait, amelyeket a Nyilas Misi személyiségét tükröző környezeti jegyekre vetített rá. Vagyis: a kollégiumi szoba hatalmas asztalának zöld fiókja és a benne meghatározott módon elhelyezkedő tárgyak (könyvek, füzetek, kármin piros festék...) jelentésképző szerepét és értelmét vizsgálta.

SZABÓ SZILVIA *A Nyugat és a Diogenes mező-struktúráinak átfedései (Fényes Samu folyóirata Bécs excentrikus terében)* című irodalomelméleti meg­alapozottságú dolgozatában a *Nyugat* és a bécsi *Diogenes* közötti párhuzamokat interpretálta.

FARAGÓ KORNÉLIA előadásának címe: *A távortartott jelentés (Az elloptott levél kérdésköre Márai Sándor Eszter hagyatéka c. regényében)*. A regénybeli levél már-már misztikus útjából fakadó feszültséget ecsetelte, a szereplők közötti kognitív konfliktust mutatta be.

A délutáni szekció előadásai a különböző műfajszervező és poétikai eljárások kérdése köré szerveződtek. BENCE ERIKA a hagyomány- és újírási jelenségét vizsgálta a XX. század végi magyar történelmi regényben: Jókai Mór *Erdély aranykora* és Háy János *Dzsigerdilen* című regényének szövegdiskurzusát értelmezte. Ezek szerint a Háy-regény nemcsak ráíródott a Jókai-féle elbeszéléshagyományra, de újraértelmezte több mint egy évszázad Jókai-recepcióját. MARKO ČUDIĆ is egy műfajtypus, az utazásregények műfajkonstituáló elemeit vette számba *Műfaji önreflexivitas Mészöly Miklós utazásregényeiben (Pontos történetek, útközben, Sutting ezredes tündöklése)* című előadásában.

A következő két előadás a térség/térbeliség és a test-jelenség összefüggéseit kutatta kortárs regényekben. TOLDI ÉVA egy nemrég megjelent regényben, Grecsó Krisztián *Tánciskola* című alkotásában vette górcső alá e mozzanatokat, míg VIRÁG GÁBOR Bodor Ádám *Sinistra körzet* című regényét vizsgálta e szempontból.

FERENC HAJNALKA a mesehagyomány XX. század végi dekonstruálásának eljárásait értelmezte, amikor Darvasi László *Trapiti avagy a Nagy Tökfőzelékháború* című meseregényének eljárásait vetette össze hagyományos értelemben vett mesetudásunkkal és elvárásainkkal.

A családtörténet jelentette a tanácskozás két utolsó előadásának vizsgálati körét. PATÓCS LÁSZLÓ Oravec Imre *Ondrok gödre* című műve kapcsán azt mutatta be, hogy a családtörténeti múlt miképp válik identitásalkotó mozzanattá, míg DROZDIK POPOVIĆ TEODÓRA Konrád György önéletrajzi prózájának múlt-jelentéseit és -aspektusait tárta fel írásában.

A tanácskozás az irodalmi együtthatások, összefüggések, szövevényes alakulásfolyamatoknak időbeli és térbeli dimenzióiról, az irodalmi diskurzusok mibenlétéről és változatairól alkotott átfogó képet.